

Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej

Departament Pomocy i Integracji
Społecznej
Dyrektor
Grzegorz Baranowski

DPS-I.055.4.2023.KK
Warszawa, dnia /elektroniczny znacznik czasu/

Zawiadomienie o sposobie załatwienia petycji

Szanowna Pani,

na podstawie art. 13 ust. 1 ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o petycjach (Dz. U. z 2018 r. poz. 870), w związku z petycją przekazaną przez Rzecznika Praw Obywatelskich, zawierającą uwagi dotyczące kryterium dochodowego ustalonego dla potrzeb pomocy społecznej w ustawie o pomocy społecznej (Dz.U. z 2023 r. poz. 901), proszę o przyjęcie poniższych informacji.

Zgodnie z art. 2 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r., pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Zasada subsydiarności wyrażona w tym przepisie oznacza więc, że pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb. Instytucja ta ma zatem charakter pomocniczy w zakresie wsparcia osób w pokonywaniu życiowych trudności, a także dopełnia świadczenia, które prawnie zabezpieczone są przez inne systemy. Osoby ubiegające się o pomoc z systemu pomocy społecznej powinny w pierwszej kolejności skorzystać z przyznanych im przez przepisy innych ustaw uprawnień, z własnych zasobów majątkowych (pieniężnych i niepieniężnych) oraz z własnych możliwości działania.

W związku z powyższym ustawa o pomocy społecznej wprowadza zasadę traktowania dochodu jako sumę przychodów bez względu na tytuł i źródło ich uzyskania, wprowadzając w art. 8 ust. 4 i 4a tylko nieliczne, enumeratywnie wymienione wyjątki. Katalog obciążeń pomniejszających dochód oraz katalog przychodów odliczanych od dochodu jest zamknięty.

Jednocześnie należy podkreślić, że świadczenia z systemu pomocy społecznej co do zasady udziela się na wniosek osoby zainteresowanej. Sytuacja każdej osoby lub rodziny wymagającej wsparcia rozpatrywana jest indywidualnie, a pomoc powinna być dostosowywana do zdiagnozowanych potrzeb wynikających z trudnej sytuacji, w jakiej dana osoba lub rodzina się znajduje. W każdym przypadku, o tym czy dana osoba (rodzina) kwalifikuje się do otrzymania świadczeń z pomocy społecznej (oraz ich zakresu i formy)

decyduje dyrektor (kierownik) ośrodka pomocy społecznej na podstawie informacji zebranych podczas wywiadu środowiskowego przeprowadzanego przez pracownika socjalnego. Osobie niezadowolonej z podjętej decyzji przysługuje prawo do wniesienia odwołania do Samorządowego Kolegium Odwoławczego. Osoba i rodzina niezadowolona z działalności ośrodka pomocy społecznej może również złożyć skargę do rady gminy.

Zgodnie z art. 9 ust. 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, kryteria dochodowe podlegają weryfikacji co 3 lata, z uwzględnieniem wyniku badań prognozy interwencji socjalnej. Badania prognozy interwencji socjalnej dokonuje Instytut Pracy i Spraw Socjalnych w oparciu o rozporządzenie Ministra Polityki Społecznej z dnia 7 października 2005 r. w sprawie prognozy interwencji socjalnej (Dz. U. poz. 1762).

W roku, w którym przeprowadza się weryfikację, Rada Ministrów do dnia 15 maja przedstawia Radzie Dialogu Społecznego:

- 1) propozycję kwot kryteriów dochodowych;
- 2) informację o realizacji świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej za okres od poprzedniej weryfikacji, obejmującą liczbę świadczeniobiorców, liczbę świadczeń i ogólną kwotę wydatków na świadczenia.

Rada Dialogu Społecznego uzgadnia kryteria dochodowe w terminie do dnia 15 czerwca danego roku kalendarzowego. Minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego ogłasza zweryfikowane kryteria dochodowe oraz m.in. maksymalną kwotę zasiłku stałego, w drodze obwieszczenia, w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski”, do dnia 15 lipca w roku, w którym przeprowadza się weryfikację.

W przypadku gdy Rada Dialogu Społecznego nie uzgodni w przewidzianym terminie kryteriów dochodowych, Rada Ministrów ustala nie niższe niż w przedstawionej propozycji kryteria dochodowe oraz ww. kwoty, w drodze rozporządzenia, w terminie do dnia 15 lipca danego roku.

Jednocześnie jeśli w danym roku kalendarzowym kwota kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej i kwota kryterium dochodowego na osobę w rodzinie będzie równa lub niższa minimum egzystencji, Rada Dialogu Społecznego może wystąpić do Rady Ministrów z wnioskiem o zweryfikowanie kwot kryteriów dochodowych.

Od 1 stycznia 2022 r., zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 14 lipca 2021 r. w sprawie zweryfikowanych kryteriów dochodowych oraz kwot świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej (Dz.U. z 2021 r. poz. 1296), kryteria dochodowe w pomocy społecznej wynoszą odpowiednio:

- dla osoby samotnie gospodarującej – 776 zł (wcześniej 701 zł),
- dla osoby w rodzinie – 600 zł (wcześniej 528 zł).

Należy również zaznaczyć, że przekroczenie kryterium dochodowego przez osobę pobierającą lub ubiegającą się o świadczenie z pomocy społecznej nie uniemożliwia otrzymania wsparcia. W szczególnie uzasadnionych przypadkach osobom i rodzinom, których dochody przekraczają kryteria dochodowe, możliwe jest przyznanie pomocy finansowej w formie bezwrotnego specjalnego zasiłku celowego lub zasiłku okresowego, celowego lub pomocy rzeczowej pod warunkiem zwrotu części lub całości kwoty zasiłku albo wydatków na pomoc rzeczową.

Dodatkowo, podkreślenia wymaga fakt, że osoby potrzebujące mogą uzyskać wsparcie w ramach następujących programów, które przyczyniają się do poprawy bytowej polskiego społeczeństwa:

1. Wieloletni rządowy program „Posiłek w szkole i w domu na lata 2019-2023”, który zapewnia pomoc zarówno osobom starszym, niepełnosprawnym, o niskich dochodach,

jak i dzieciom, które wychowują się w rodzinach znajdujących się w trudnej sytuacji. Istotnym elementem Programu jest zapewnienie dzieciom i młodzieży w wieku szkolnym zjedzenia gorącego posiłku przygotowanego w stołówce szkolnej. Program przewiduje wsparcie finansowe gmin w udzieleniu pomocy w formie posiłku, świadczenia pieniężnego na zakup posiłku lub żywności albo świadczenia rzeczowego w postaci produktów żywnościowych. Warto dodać, że 28 grudnia 2022 r. Rada Ministrów przyjęła uchwałę zmieniającą uchwałę w sprawie ustanowienia wieloletniego rządowego programu „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2019–2023. Zmiany dotyczą podwyższenia kryterium dochodowego uprawniającego do korzystania ze wsparcia - ze 150% do 200% kryterium, o którym mowa w art. 8 ustawy o pomocy społecznej. Dzięki temu pomoc w ramach programu „Posiłek w szkole i w domu” otrzymają potrzebujący których dochód nie przekracza:

- 1552 zł – dla osoby samotnie gospodarującej (dotychczas było to 1164 zł),
- 1200 zł – dla osoby w rodzinie (dotychczas 900 zł).

2. Program Operacyjny Pomoc Żywnościowa 2014-2020 - w ramach tego Programu pomoc w formie paczek żywnościowych lub posiłków, dystrybuowanych przez organizacje pozarządowe lub ośrodki pomocy społecznej, mogą otrzymać osoby i rodziny, których dochód nie przekracza 220% kryterium dochodowego uprawniającego do skorzystania z pomocy społecznej. Od 1 stycznia 2022 r. obowiązują poniższe kryteria dochodowe uprawniające do pomocy żywnościowej w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa 2014-2020:

- 1707,20 zł w przypadku osoby samotnie gospodarującej, czyli dochód nieprzekraczający 220% kryterium dochodowego uprawniającego do korzystania z pomocy społecznej (tj. 776 zł);
- 1320 zł w przypadku osoby w rodzinie, czyli dochód nieprzekraczający 220% kryterium dochodowego dla osoby w rodzinie uprawniającego do korzystania z pomocy społecznej (tj. 600 zł).

Aby otrzymać pomoc żywnościową należy zgłosić się do właściwego ze względu na miejsce zamieszkania ośrodka pomocy społecznej lub do organizacji partnerskiej wydającej żywność w celu zakwalifikowania do odbioru żywności.

3. Program „Opieka 75+”, którego celem jest rozwój i poprawa dostępności do usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych usług opiekuńczych zarówno dla osób samotnych, jak również pozostających w rodzinach, będących w wieku 75 lat i więcej. Bezpośrednim adresatem programu są gminy do 60 tys. mieszkańców, które przystępując do jego realizacji otrzymają wsparcie finansowe na świadczenie usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych usług opiekuńczych, w wysokości do 60% kosztów realizacji zadania. Adresatem pośrednim programu są osoby w wieku 75 lat i więcej, które są osobami samotnymi, samotnie gospodarującymi, a także tych którzy pozostają w rodzinie.

4. Program Korpus Wsparcia Seniorów – edycja 2023 r. Celem programu jest zapewnienie usługi wsparcia na rzecz seniorów w wieku 65 lat i więcej przez świadczenie usług wynikających z rozeznaczonych potrzeb na terenie danej gminy, wpisujących się we wskazane w programie obszary oraz poprawa poczucia bezpieczeństwa oraz możliwości samodzielnego funkcjonowania w miejscu zamieszkania osób starszych przez dostęp do tzw. „opieki na odległość”. Adresatami bezpośrednimi programu są gminy miejskie, wiejskie oraz miejsko-wiejskie, natomiast adresatami pośrednimi są seniorzy w wieku 65 lat i więcej, którzy mają problemy z samodzielnym funkcjonowaniem ze względu na stan zdrowia, prowadzący samodzielne gospodarstwa domowe lub mieszkający z osobami bliskimi, które nie są w stanie zapewnić im wystarczającego wsparcia.

5. Program Ministra Rodziny i Polityki Społecznej pn. „Pokonać bezdomność. Program pomocy osobom bezdomnym”, który ma charakter uzupełniający wobec ustawowych obowiązków samorządów gmin w zakresie przeciwdziałania bezdomności, a także charakter wspierający działalność podmiotów uprawnionych, funkcjonujących w obszarze pomocy społecznej, o których mowa w art. 25 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej.
6. Program Ministra Rodziny i Polityki Społecznej pn. „Od zależności ku samodzielności”, którego głównym celem jest umożliwienie osobom z zaburzeniami psychicznymi przezwyciężenie trudnej sytuacji życiowej w jakiej się znalazły, które własnym staraniem, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości nie są w stanie samodzielnie ich pokonać.
7. „Program rozwoju rodzinnych domów pomocy” - Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej realizuje Program rozwoju rodzinnych domów pomocy od 2022 roku. Rodzinne domy pomocy są ogniwem pośrednim pomiędzy usługami opiekuńczymi świadczonymi w miejscu zamieszkania, a całodobową placówką specjalistycznego wsparcia, jaką jest dom pomocy społecznej. Rodzinny dom pomocy stanowi formę usług opiekuńczych i bytowych świadczonych całodobowo przez osobę fizyczną lub organizację pożytku publicznego dla nie mniej niż trzech i nie więcej niż ośmiu osób wymagających wsparcia. Ze względu na to, że ta forma wsparcia jest bardzo mało popularna Ministerstwo opracowało program wsparcia rozwoju rodzinnych domów pomocy, tym samym zwiększając ofertę wsparcia dla osób starszych i z niepełnosprawnościami. Moduł I to wsparcie finansowe gmin w kosztach, jakie ponoszą za pobyt osób skierowanych do rodzinnych domów pomocy (dofinansowanie kosztów jakie gminy ponoszą w związku z kierowaniem osób do tych placówek, zaś moduł II to wsparcie tworzenia nowych rodzinnych domów pomocy (dofinansowanie kosztów remontu lub zakupu wyposażenia).

Mając na uwadze powyższe uprzejmie informuję, że Departament Pomocy i Integracji Społecznej nie planuje zmian w ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej w kierunku postulowanym w treści petycji.

Pouczenie

Zgodnie z art. 13 ust. 2 ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o petycjach sposób załatwienia petycji nie może być przedmiotem skargi.

Z wyrazami szacunku

Grzegorz Baranowski

Dyrektor

Departamentu Pomocy i Integracji Społecznej

/-kwalifikowany podpis elektroniczny-/